

Уводна изјава председника ЕБРД-а

Уводна сједница Одбора гувернера

Сриједа, 8. мај 2019, 09.30–10.30

Зграда Парламентарне скупштине, први спрат, Велика сала
Сир Сума Чакрабарти (Suma Chakrabarti), предсједник ЕБРД-а

1. Добродошлица и захвале

Поштовани предсједници и премијери,

цијењени гувернери,

даме и господо,

добро дошли на ЕБРД-ов 28. годишњи састанак и пословни форум!

Задовољство ми је што се одржава овдје, у историјском граду Сарајеву, у самом срцу Западног Балкана.

Иако су **све** земље ЕБРД-а на свој начин привлачне и фасцинантне, овај регион заузима посебно мјесто у мојој двадесетпетогодишњој каријери. Стога ми је задовољство што ћу бити овдје, у Сарајеву, на претпоследњем годишњем састанку којем присуствујем у својству предсједника ЕБРД-а.

Знам да су наши домаћини уложили велики труд да овај догађај учине посебним.

У име Банке желим да захвалим својим добрим пријатељима Денису Звиздићу, предсједавајућем Савјета министара Босне и Херцеговине, Мирку Шаровићу, допредсједавајућем Вијећа министара, Јиркију Катајнену (Jyrki Katainen), предсједавајућем нашег Одбора гувернера, као и Ензи Кватрочоке (Enzo Quattrocio), нашем генералном секретару и свим нашим колегама овдје на свему што су учинили у склопу припрема за ову седмицу.

Посебно се захваљујем и вама лидерима земаља Западног Балкана што сте нам се данас придружили.

2. EBRD и Босна и Херцеговина

Гдје год EBRD улаже, окупљамо људе из различитих сфера живота – из приватног сектора, владе, цивилног друштва – како бисмо остварили истински транзициони помак.

Како гласи наша мисија: “Ми улажемо у мијењање живота“ – појединаца, компанија, економија.

Ово посебно вриједи за Босну и Херцеговину.

EBRD-ова прича је овдје почела убрзо након потписивања Дејтонског споразума крајем 1995. године.

До данас смо укупно уложили 2,3 милијарде евра у 159 пројеката.

Уистину, портфељ Банке у Босни и Херцеговини у односу на БДП ове земље један је од највиших међу скоро 40 земаља у којима дјелујемо.

Почели смо овдје с обновом транспортне и енергетске инфраструктуре у годинама након сукоба.

Данас, заједно са својим партнерима, финансирамо велике инфраструктурне пројекте за повезивање различитих дијелова ове земље. А и саму Босну и Херцеговину повезујемо с остатком региона и с Европском унијом.

Наша прича је своје почетке имала и у скромним улагањима у власнички капитал двију локалних банака.

Данас користимо мрежу таквих банака за финансирање малих и средњих предузећа, за пружање подршке предузетницама и за подстицај домаћинствима да улажу у енергетску ефикасност.

Један од наших циљева је да помогнемо у стварању економије која оснажује локално становништво, посебно младе, да остваре своје снове код куће, у својој домовини, да не одлазе у иностранство.

Губимо велики број локалних талената који емигрирају. Морамо створити прилике у којима ће они изабрати да остану.

Снажно вјерујемо да то можемо постићи убрзавањем економске интеграције, како у региону, тако и у контексту приступања ЕУ.

Вратићу се овој веома важној теми касније.

3. Свијетле тачке 2018.

Наша прича овдје представља само једно поглавље нашег опсежног рада и све већег утицаја на три континента.

Раније сте погледали видео помоћу којег сте могли да стекнете дојам о ширини и разноврсности нашег рада у различитим секторима и географским подручјима.

У протекле три године уложили смо готово десет милијарди евра у земље у којима дјелујемо.

Прошлогодишњи ниво инвестиција приближио се нашем рекорду из 2017. године, а и број операција досегао је врх пословног плана.

У 2019. желим да ЕБРД први пут у нашој историји пробије баријеру од десет милијарди евра инвестиција.

Међутим, спровођење квалитетних пројеката много је важније од њиховог пуког одобравања и потписивања. Зато сам сретан што смо прошле године остварили повећање исплата и раст наших оперативних средстава, која су досегла рекордан ниво од 30 милијарди евра. То је оно што ће довести до промјена на терену.

Такође смо забиљежили опоравак удјела власничког капитала, који се вратио на нивое из 2016.

Банка је у свом раду постигла и већу разноликост, са значајним проширењем пословања у малим земљама и посљедичним смањењем концентрације пословања у великим земљама.

Покренули смо више инвестиција како бисмо мултипликовали свој утицај.

Повећали смо и број пројеката у земљама које су оствариле најмањи напредак у транзицији.

Све смо то постигли упркос неповољним трендовима на тржиштима капитала и депресијацији валуте у неколико нових економија.

Банка је и даље финансијски веома снажна. Добит остварена прије умањења вриједности износила је 606 милиона евра, што је веома близу износу који је остварен претходне године.

Задржали смо свој AAA статус, а једна агенција за оцјену рејтинга подигла је своју оцјену нашег финансијског положаја и осврнула се на нашу „веома снажну предузетност и изузетно јаке финансијске профиле ризичности“.

Бројке на нашим билансима одраз су многих инспиративних прича из нашег пионирског рада, као што су:

- финансирање дренажног канала Kitchener у Египту ради смањења екстремних нивоа загађења за шест милиона становника делте Нила;
- наш допринос енергетској сигурности путем Јужног гасног коридора који учвршћује енергетске везе између Азије и Европе и убрзава напуштање угља као енергента;
- наша прва улагања у Либану и Западној обали – два значајно изазовна тржишта и
- наш поновни ангажман у Узбекистану, који је постигао невјероватну брзину и остварио квалитетније снабдијевање водом, струјом и гријањем за стотине хиљада људи.

Посебно сам поносан на наш рад на изградњи отпорности кроз локална тржишта капитала и валута. Уистину, 40 посто нашег укупног пословања прошле године одвијало се у локалним валутама – што је далеко највећи удио у пословању било које велике мултилатералне развојне банке. Ово укључује трећину од једне милијарде

евра нашег финансирања у Турској, земљи која је погођена успоравањем економског раста и депресијацијом валуте.

Прошле године смо усвојили и нове стратегије и политике које ће нам омогућити да у будућности постижемо још више.

- Нове стратегије за енергетски сектор, локална тржишта валута и капитала и агробизнис.
- Одобрење износа од 700 милиона евра за Зелене градове, чиме се потврђује наш статус великог „играча“ у финансирању ублажавања и прилагођавања климатским промјенама.
- Продужење нашег мандата у Грчкој до краја 2025.
- А прије само двије седмице Одбор је усвојио нове политике доброг управљања које су врхунског квалитета.

Искористио бих ову прилику да захвалим нашим донаторима на подршци. Без ње би наш утицај у великој мјери био ограничен, па чак и непостојећи.

Прошле године та подршка износила је 583 милиона евра и увелико је премашила циљ.

Европска унија нам је и даље далеко највећи донатор – велико хвала Јиркију!

Такође нам је нарочито драго што су Шпанија и Израел поново заузели своја мјеста у нашој породици донатора и што можемо пожељети добродошлицу земљама корисницама, наиме Турској, Пољској и Бугарској, овај пут као донаторима. И њима велико хвала.

Данас би, такође, била добра прилика да пожелим сретан десети рођендан Инвестиционом фонду за Западни Балкан, јединственом партнерству између влада региона, Европске комисије, билатералних донатора и мултилатералних развојних банака попут нас.

Такође честитам WBIF-у на свему што је постигао, а првенствено на расподјели више од једне милијарде евра бесповратних средстава за пројекте.

Нашим донаторима и дионичарима, а наравно и нашем руководству, приоритет је побринути се да Банка буде што ефективнија и што ефикаснија.

Наш програм оперативне ефикасности и ефикасности на снази је од 2016. и постиже финансијске резултате.

Не треба да занемаримо ни значајне промјене до којих је довео у нашем начину рада, као што су:

- скраћивање времена неопходног за израду нових стратегија и доношење инвестиционих одлука;
- поједностављивање процеса оцјене ефикасности пројекта;
- увођење специјалистичких тимова за управљање нашим портфељем дуга и
- много већа употреба података ради информисања о нашим одлукама.

Такођер сам презадовољан што смо потписали уговор за наше ново сједиште у Canary Wharf у Лондону, гдје ће се Банка преселити 2022. године. Ради се о веома доброј комерцијалној погодби која ће омогућити нашем особљу, које представља највећу вриједност EBRD-а, да ради у једној од најбољих зграда што се тиче еколошке одрживости.

И, као што многи од вас већ знају, ја сам апсолутно определијељен за јачање односа између свих, али заиста свих дионичара и Банке, као и за унапређење квалитета нашег заједничког разумијевања.

У свом писму гувернерима из јануара обећао сам да ћу спровести једну вјежбу ради тог циља, фокусиран на оно што управа може да учини са своје стране.

Та вјежба, с консултантима упознатим с EBRD-ом и његовим управљањем, тренутно је у току, а подразумијева и повратне информације од наших директора.

Од јесени ове године планирам спроводити акције које произлазе из ове вјежбе.

Једна поука је већ сасвим јасна. Колективно смо као Банка најснажнији када имамо заједничку визију циља; када нам је јасна подјела улога и када улазимо у енергичне, али конструктивне и, желим ово нагласити, учтиве расправе о даљим корацима.

4. #EBRD more

Даме и господо, ви, наши дионичари, тражили сте од нас да учинимо још више како бисмо постигли напредак ка „тржишно оријентисаним економијама и промоцији приватне и предузетничке иницијативе“, на шта смо се обавезали при нашем оснивању.

Стога ће 2019. бити кључна година за EBRD – почетак даљих корака ка промјенама које ће захтијевати да унаприједимо **квалитет** онога што радимо док повећавамо **квантитет** својих улагања и пројеката широм наших региона.

Пословни модел EBRD-а, фокусиран на приватни сектор и спајање наших традиција здравог банкарства с нагласком на реформе политике, добро нас је служио.

Неизоставан је и допринос опсежног познавања локалних околности које нам обезбјеђује наша мрежа од 53 канцеларије смјештене не само у главним градовима већ и у секундарним центрима и удаљеним регијама.

Док дјелујемо локално, ми размишљамо глобално – првенствено кроз наше опредјељење да више од 40 посто својих годишњих инвестиција уложимо у зелену економију до краја 2020. како бисмо одговорили на кључне околине императиве нашег доба. Већ смо на добром путу да постигнемо тај циљ.

Радујемо се могућности да појачамо своје дјеловање у свим нашим регионима.

Учинити више биће кључна тема како будемо ишли у сусрет свом сљедећем стратешком и капиталном оквиру.

Појавиће се и низ других питања – укључујући нашу спремност да одговоримо на интерес за чланство исказан од више земаља Јужног и Источног Медитерана.

5. Интеграција – теорија и пракса на Западном Балкану

Подсјетимо се да је тема овог годишњег састанка “Повезивање економија ради јачег раста” те да је „интеграција“ један од шест квалитета које користимо за дефинисање одрживих тржишно оријентисаних економија, а сада желим да се вратим на ту тему.

Интеграцију генерално посматрамо као веома снажан инструмент за проширење трговине робом и услугама, повећање прекограничних улагања, а што је можда и најважније, као нешто што подстиче размјену нових идеја и иновације.

Интеграција путем физичке инфраструктуре повезује регионе путевима, жељезницама, лукама, аеродромима и телекомуникацијама, олакшавајући кретање људи и робе.

На примјер, Коридор 5ц, један од наших знаменитих регионалних пројеката који пролази кроз Босну и Херцеговину, повезује јадранску обалу са Средњом Европом.

Такође, побољшава економске могућности у регионима који су досад били слабо повезани с остатком глобалне економије.

Економска интеграција подразумева и проток инвестиција.

Интеграција помоћу директних страних инвестиција може да има далекосежне ефекте.

На примјер, помоћу унапређења вјештина радника у економијама с високим стопама емиграције, попут оних оvdје на Западном Балкану, ствара се више могућности за локално становништво да искористи свој пуни потенцијал.

Другим ријечима, може помоћи да се прекине зачарани круг миграције радне снаге у иностранство, што доводи до опадања продуктивности, нижих инвестиција и још више емигрирања.

На крају, а што је такође изузетно значајно за овај регион, ми смо поборници интеграције која подстиче политичке и економске реформе које ће за резултат имати дугорочно одржив и инклузиван раст.

У том смислу, процес приближавања ЕУ од темељне је важности. Ми у ЕБРД-у смо снажно за њега определијелени. Сматрамо га изузетно важним спољним усидрењем за реформе.

Укључујући и реформе које унапређују интеграцију, као што су:

- промовисање виших пословних стандарда који су све ближи стандардима ЕУ;
- смањивање или уклањање трговинских баријера и
- обезбјеђивање једнаких услова за компаније.

Истовремено напорно радимо на привлачењу више страних инвестиција и на јачању дијалога између јавног и приватног сектора с циљем унапређења пословне климе.

У склопу тих напора прошле године, уз новоуспостављену Регионалну привредну комору, покренули смо и Регионалну инвестициону платформу.

А овог марта покренули смо онлајн регистар компанија на Западном Балкану како бисмо појачали транспарентност и приступ информацијама за инвеститоре. Србија и Сјеверна Македонија већ су се придружиле. Ускоро ће то да учине и друге земље.

6. Интеграција – идеје и људи

Обје ове иницијативе истакнуте су као свијетле тачке најскоријег Инвестиционог самита за Западни Балкан у Лондону.

Било је то 2014. године када смо први пут окупили шест премијера из региона – што је у то доба представљало историјску прекретницу. Али сада то понављамо сваке друге године, укључујући и наредни фебруар.

Формат се показао тако успјешним да смо га примијенили и у другим регионима.

Јутрос сам имао још један угодан и занимљив разговор са лидерима Западног Балкана.

Искористио сам ту прилику да им још једном одам признање за њихове напоре на промовисању интеграције и унапређењу профила овог региона међу инвеститорима.

Инвеститоре нарочито треба да охрабри дух зближавања који су у најскорије вријеме показали наши драги пријатељи: премијер Сјеверне Македоније Зоран Заев и премијер Грчке Алексис Ципрас (Alexis Tsipras).

Дирљив је и инспиративан њихов узор визионарства, храбрости, лидерства и спремности на компромис у интересу својих земаља, цијелог региона и свих нас.

Њима двојици данас желим да одам посебно признање.

Такође, позивам лидере Србије и Косова да наставе дијалог, који је првобитно покренут уз помоћ баронице Ештон (Ashton) као наше специјалне гошће, с циљем да своје земље и шири регион поведу ка позитивнијој будућности.

7. Закључак

Даме и господо, данас славимо EBRD, његова достигнућа и вриједности, понајприје интеграцију и његов посебан значај за Западни Балкан.

Сутра ће многи од вас обиљежавати Дан Европе у част мира и јединства широм овог континента.

Девети мај је годишњица Шуманове декларације из 1950. године, која се показала одлучујућом за успостављање онога што ће израсти у данашњу Европску унију.

Многи од њених аргумената релевантни су и седам деценија касније и у њима се виде одједи онога о чему сам вам данас говорио.

“Европа се неће створити одједном или према једном јединственом плану. Изградиће се путем конкретних постигнућа која ће прво створити истинску солидарност.” То су ријечи Роберта Шумана (Robert Schuman), тадашњег министра спољних послова Француске.

Даме и господо, те ријечи и данас одзвањају истином и једнако се обраћају многим регионима изван Европе гдје EBRD све више ради на изградњи:

- јачих и енергичнијих економија,
- њихове међусобне солидарности и интеграције и
- бољег свијета за нашу дјецу.

Хвала вам на пажњи!